

Advies Archeologie

Administratieve gegevens

Datum rapportage : 5 juni 2014
 Gemeente : Nijkerk
 Toponiem : Gebied Het Baken aan de Groenestraat en Torenstraat
 Coördinaten : 161.494 / 470.373;
 161.496 / 470.433;
 161.435 / 470.414;
 161.429 / 470.388.
 Oppervlakte : circa 3000 m²

De begrenzingen van het plangebied op de topografische kaart is weergegeven in afb. 1

Inleiding

Sinds de invoering van de Wet op de Archeologische Monumentenzorg in 2007 en de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening in 2009 moet voortaan ook de archeologie worden meegewogen binnen de Ruimtelijke Ordening. Archeologie moet in alle bestemmingsplannen worden opgenomen en beschermd met dubbelbestemmingen en bestemmingsplanregels.

De archeologie is door deze wetgeving een verantwoordelijkheid van de gemeentelijke overheid geworden. Gemeenten worden geacht de rol van bevoegd gezag over haar archeologie op zich te nemen. Gemeenten zijn zelf verantwoordelijk geworden voor de Archeologische Monumentenzorg. De voormalige gemeente Nijkerk beschikt over een archeologische beleidskaart waarop staat aangegeven welk archeologievoorschriften gelden bij bepaalde bodemingrepen op een bepaald gebied.

Op basis van deze kaart bevindt het gebied zich in een hoge archeologische verwachtingszone, vanwege de ligging van het gebied op dekzandkoppen en –ruggen.¹ Ook is de hoge verwachting gelieerd aan de ligging van het plangebied in de historische kern van Nijkerk. In deze verwachtingszone is archeologisch onderzoek verplicht bij bodemingrepen groter dan 30 m² en dieper dan 50 cm –mv.

Plangebied

Het plangebied bevindt zich ten noorden van de Schoenmakerstraat en is nagenoeg geheel bebouwd met een school. In de toekomst zal het schoolgebouw worden gesloopt en vervolgens nieuwbouw plaatsvinden.

Archeologische gegevens

In 2008 heeft voor de herontwikkeling van de locatie St. Jozef een archeologisch vooronderzoek plaatsgevonden.² Het onderhavige plangebied Het Baken maakt onderdeel uit van het onderzoek uit 2008.

‘Op basis van dit onderzoek bevindt het plangebied zich mogelijk op een enkeerdgrond. Er werden daarom vondsten uit de Middeleeuwen in relatie met de enkeerdgrond verwacht. Prehistorische nederzettingen lagen vooral op dekzandkoppen en –ruggen waarop ook esgronden doorgaans liggen. Indien deze aanwezig zijn, worden archeologische resten uit de prehistorie en de Middeleeuwen verwacht worden. De verwachting is dat eventueel aanwezige archeologische resten onder de hoogbouw verloren zijn gegaan. Omdat het

¹ RAAP 2011.

² Ytsma 2008.

plangebied direct naast de St. Jozefskerk is gelegen, bestaat de kans dat er graven in relatie tot de kerk in het plangebied aanwezig zijn.'

Om deze verwachting te toetsen, is in het plangebied een verkennend archeologisch booronderzoek uitgevoerd. *'De zes geplaatste boringen laten een uniform beeld zien. De bouwvoor heeft een gemiddelde dikte van 30 cm. Onder de bouwvoor zit in alle boringen een verstoorde gevlekte laag met puin en baksteen tot ongeveer 160 cm diep en in de boring 5 zelfs tot 250 cm diep. Onder de verstoorde laag zit de C-horizont die bestaat uit matig fijn, uiterst siltig geelbruin zand. In boring 1 is op het dekzand een laagje veen aanwezig. Waarschijnlijk is door de natte condities geen podzol gevormd in het dekzand, of deze is weggespoeld. Een E- en een B-horizont zijn niet aangetroffen in het dekzand. Op basis van de conclusies van het veldonderzoek wordt het plangebied niet behoudenswaardig geacht.*

Op basis van de later verschenen archeologische beleidsadvieskaart van de gemeente Nijkerk en de toekenning van de kern van Nijkerk als archeologisch monument³ (historische stadskern), bestaat in het plangebied nog steeds een archeologische verwachting. Hoewel in het plangebied de bodem geroerd is tot grote diepte, en daardoor prehistorische resten niet meer verwacht worden, kunnen nog steeds archeologische resten voorkomen uit de (Late) Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd. Deze resten, gelieerd aan de historische stad Nijkerk, zullen bestaan uit funderingen, greppels en mogelijk een stadsgracht. Gezien de boorstaten van Arcadis is de stadsgracht mogelijk ten noorden van het plangebied aangeboord, op de hoek Holkerstraat en Torenstraat. Hier is namelijk op het dekzand een veenlaagje gelegen, dat vervolgens weer afgedekt werd door een omgewerkte laag grond. Mogelijk betreft het veenlaagje de humeuze neerslag van de basis van de gracht en de opgebrachte laag een grachtvulling.

Ook heeft de gemeente Nijkerk vastgesteld dat in het plangebied een Torenhuis heeft gestaan. Waar dit gebouw precies heeft gelegen is tot op heden onbekend. In het noordelijke deel van het plangebied heeft de Kruidsteeg gelopen. Op basis van beelden van de Kadastrale minuut uit 1811-1832 wordt duidelijk dat in het zuidwestelijke deel bebouwing heeft gestaan.

Conclusie

Op basis van de verzamelde gegevens kan worden geconcludeerd door de diepe omwerking van de bodem geen intacte archeologische resten aanwezig zullen zijn uit de periode prehistorie tot de Middeleeuwen. Wel kunnen, gezien de ligging van het plangebied in de historische kern van Nijkerk, archeologische resten aanwezig zijn uit de periode (Late) Middeleeuwen tot en met Nieuwe tijd. Eventueel aanwezige archeologische resten zullen bestaan uit funderingen van (bij)gebouwen, greppels, kuilen en waterputten. Ook is het mogelijk dat een deel van de stadsgracht door het plangebied heeft gelopen.

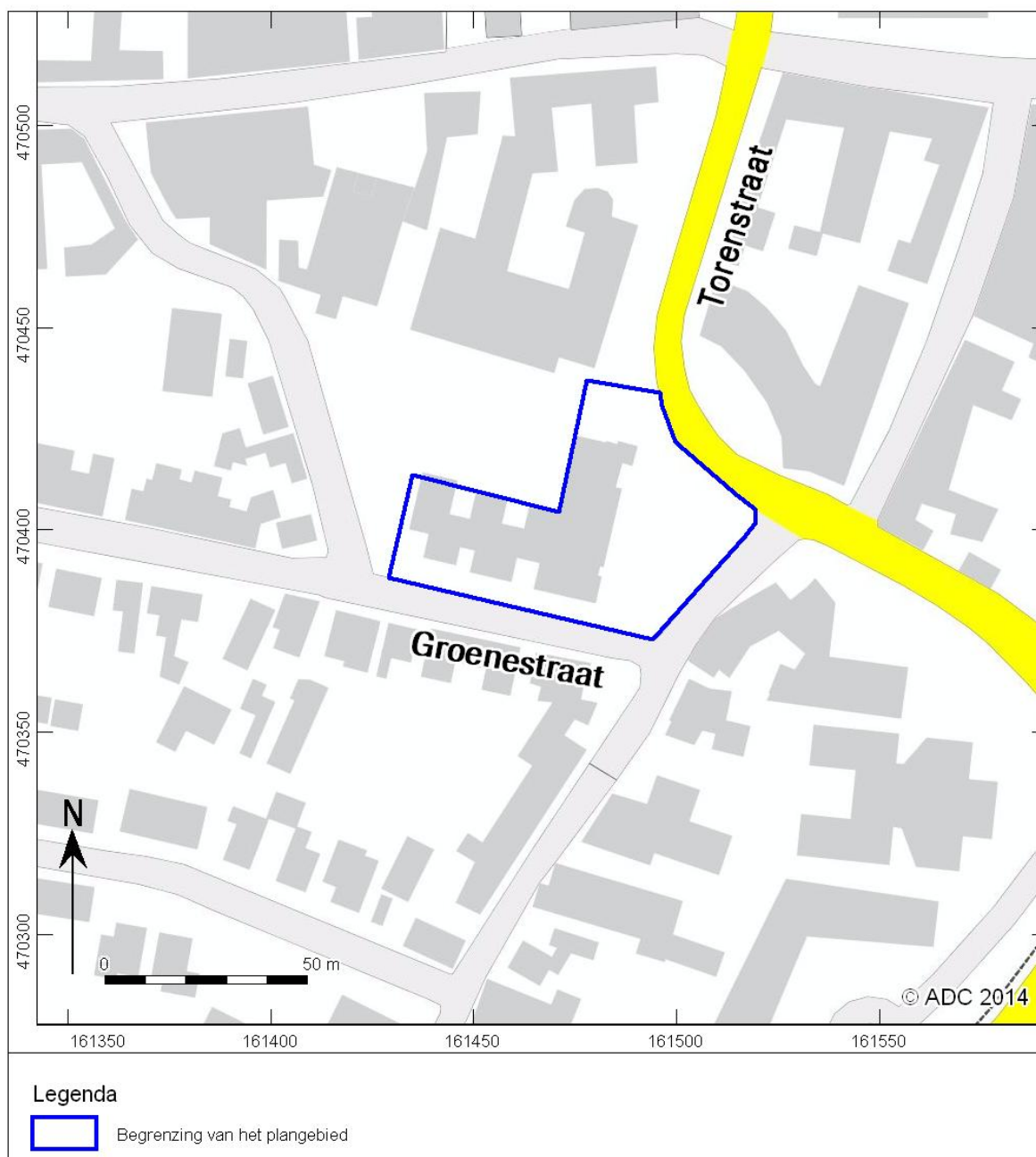
De meeste overblijfselen (bot, houtskool en aardewerk) kunnen als gevolg van de relatief lage grondwaterspiegel matig goed geconserveerd zijn. Vanwege het (nagenoeg) ontbreken van afdekkende lagen kunnen deze resten echter zijn verstoord door latere agrarische werkzaamheden en de bouw van de huidige bebouwing.

Advies

In het plangebied is in eerste instantie de sloop van de huidige school gepland. Derhalve wordt aanbevolen om de sloop- en graafwerkzaamheden ter hoogte van de school in een archeologische begeleiding te voorzien. De archeologische begeleiding dient hetzelfde doel als een inventariserend veldonderzoek door middel van het aanleggen van proefsleuven (AB/IVO-P). Dit betekent dat indien bij de civiele werkzaamheden toch vondsten of archeologische sporen worden aangetroffen, deze worden geregistreerd en, in zover de

³ AMK-terrein 13.218

werkzaamheden dat toelaten, worden gedocumenteerd. De exacte invulling van de werkzaamheden dient te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

Afbeelding 1. De begrenzing van het plangebied.

Literatuur

RAAP, 2011: *Archeologische monumentenzorg in de gemeente Nijkerk*. (RAAP-rapport 1976).

Ytsma, W.A., 2008: *Briefrapport Inventariserend Veldonderzoek archeologie herontwikkeling locatie St.Jozef*. (Arcadis rapport 110301/NA8/006/001671).